

היום נלמד בעזרת ה':

יבמות דף פג

למדנו במשנה: 'רבי יוסי ורבי שמעון אומרים אנדרוגינוס כהן שנשא בת ישראל מאכילה בתרומה' כלומר שלדעת רבי יוסי אנדרוגינוס הוא ודאי זכר.

ליתא למתניתין מקמי ברייתא: המשנה נדחית מפני הברייתא, כי בברייתא מובא שלדעת רבי יוסי אנדרוגינוס הוא ספק זכר ספק נקבה. הגמרא מקשה על כך: אדרבא, נדחה את הברייתא מפני המשנה, משום שיתכן שזו מחלוקת תנאים אליבא דרבי יוסי, ואם כן הלכה כתנא של המשנה?

מדשבקיה רבי יוסי לבר זוגיה: מכך שבברייתא עזב רבי יוסי את בן זוגו הלא הוא רבי שמעון, שסבר יחד איתו במשנה שאנדרוגינוס הוא ודאי זכר – מוכח שהתנא של הברייתא אינו חולק על התנא של המשנה בדעת רבי יוסי, כי אם כן היה צריך לכתוב גם את רבי שמעון באותה דעה. אלא רבי יוסי חזר בו בברייתא מדבריו שאמר במשנה.

[ועדיין קשה: אולי בהתחלה סבר רבי יוסי כמו המובא בברייתא, ולאחר מכן חזר בו והצטרף לרבי שמעון במשנה? והתשובה שהמשנה קדמה לברייתא. ועוד שבברייתא אומר רבי יוסי שלא הכריעו חכמים באנדרוגינוס, משמע שהוא שמע שחכמים הכריעו בו ולא הסכים עם הכרעתם, וחכמים אלו הם רבי שמעון במשנה -תוס' ישנים].

ושמואל אמר: להיפך הברייתא נדחית מפני המשנה שהיא העיקר. הגמרא מקשה על כך שהרי מצינו ששמואל חושש לדעת יחיד (לעיל דף מא', א) ואם כן היה לו לחוש לברייתא? ומתוצאת שבאשר המשנה נעקרת אינו חושש לדעת יחיד.

[המקום שבו שמואל חושש לדעת יחיד: שני אחים שנפלה לפניהם יבמה (של אחיהם השלישי שמת) והלך אחד האחים וקידש את אחותה של היבמה, ועבשיו היבמה נופלת לפני אחיו השני. לדעת רבנן מותר לאח הראשון שקידש את אחותה של היבמה להתחתן עם האחות, מכיון שאין זיקה. אבל לדעת רבי יהודה בן בתירא עדיין אסור לאח שקידש את אחותה של היבמה לכנס אותה, מכיון שעדיין יש לו זיקה עם היבמה ונחשב הדבר כאילו הוא מתחתן עם אחות אשתו, עד שיכנסו אחיו את היבמה או יחלוץ לה. ואז תפקע הזיקה שלו איתה.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

שם דעת רבנן לא תיעקר אם נחשוש לרבי יהודה בן בתירא, כי עליו רק להמתין עד שיעשה אחיו מעשה ביבמה. אבל כאן אם נסבור שאנדרוגינוס הוא ספק, תיעקר המשנה הסוברת שהוא זכר].

הלכה כרבי יוסי באנדרוגינוס: כלומר כמו דעתו במשנה שהוא זכר. [רש"י מוכיח זאת משום שכל המשניות שייבאו להלן שהלכה כמותו, רבי שמעון הולך איתו באותה שיטה].

אין נוטעין.. פחות משלושים יום: אסור לנטוע עץ בשביעית, ולכן צריך לנטוע מספיק זמן קודם לשמיטה בשביל שהנטיעה תקלט באדמה. שהרי ודאי שכל עוד לא נקלטה היא כמונחת בקופסא, ואם תקלט בשמיטה יצטרך לעקור אותה. ונחלקו הדעות כמה ימים לוקח לנטעיה להיקלט באדמה.

הגמרא מבארת שצריך שלושים יום נוספים עוד לפני הקליטה, משום ששלושים יום לפני שביעית כבר נחשבים לשביעית.

כמה יהא קישויה: נידה סופרת שבעה ימים ואם היא נקייה היא טובלת. זבה צריכה לספור שבעה ימים נקיים ולאחר מכן לטבול. כל אישה יש לה ז' ימי נידה ולאחריהם אחד עשר ימי זיבה' שאם תראה בהם שלושה ימים רצופים תהא זבה ותצטרך ז' נקיים.

אמנם אם ראתה את הג' ימים הללו סמוך ללידתה, אינה נהיית זבה (אלא רק נידה), משום שראיה זו היתה מחמת קושי הלידה. ונחלקו הדעות כמה ימים לפני הלידה נותנים לאישה לתלות את הראייה בקושי הלידה.

דיה חדשה: לדעת רבי יהודה כל החודש התשיעי. כלומר מהלידה אחורה עד תחילת החודש התשיעי, בין אם היו לה רק ימים ספורים או אפילו חודש שלם.

המסכך גפנו על גבי תבואתו של חבריו: ונתערבו יחד וצמחו והוסיפו אחד ממאתיים – נאסרה התערובת משום כלאיים (= קידש), וחייב בעל הגפן לשלם לבעל התבואה את מה שהזיק לו.

אין אדם אוסר דבר שאינו שלו: משום שבכלאיים האיסור הוא רק אם נוח לו בדבר (- תוס' בב"ב).

איבעיא להו באנדרוגינוס מה לי אמר שמואל: כלומר למדנו שרב אמר שהלכה כרבי יוסי באנדרוגינוס ובהרכבה, ואילו שמואל אמר שהלכה כמותו בקושי וקידוש. הגמרא מסתפקת מה יסבור שמואל באנדרוגינוס?

קושי מה לי אמר רב: עכשיו הגמרא מסתפקת הפוך: מה יסבור רב בקושי?

אמרי בי רב מנו? רב הונא: כלומר דעתו של רב באנדרוגינוס ובהרכבה נאמרה בלשון 'אמרו בבית מדרשו של רב' (= 'אמרי בי רב'), וזהו רב הונא שאמר כן בשמו. ולכן נלך אחרי דברי רב הונא בשם רב שאמר אין הלכה כרבי יוסי בקידוש.

למדנו במשנתנו - רבי יהודה אומר, טומטום שנקרע ונמצא זכר לא יחלוץ מפני שהוא כסריס:

אמר רבי אמי: מה רבי יהודה יענה על המעשה שקרה עם הטומטום שהיה במקום ששמו בירי, שהושיבו את אותו טומטום על כסא, ונקרע, ואח"כ הוליד שבע בנים. נמצא שטומטום אינו כסריס ושלא כדברי רבי יהודה.

ורב יהודה אמר לך: רבי יהודה יענה לך - תבדוק מהיכן בניו, כלומר שאשתו זינתה.

תניא: ר' יוסי בר' יהודה סובר שטומטום הוא רק ספק סריס (= 'שמא יקרע ונמצא סריס חמה') ולא סריס ודאי כרבי יהודה.

אטו כל דמקרע זכר הווי? וכי כל טומטום שנקרע נמצא שהוא זכר? כלומר לר' יוסי פשוט שהוא זכר, והוא רק מסתפק שמא הוא סריס חמה, ומדוע אינו מסתפק שמא הוא נקבה?

תירוץ: כך כוונתו של ר' יוסי - שמא יקרע וימצא שהוא נקבה, ואם אם ימצא שהוא זכר שמא הוא סריס חמה.

מאי בינייהו? מה הנפק"מ בין ר' יוסי בר' יהודה לר' יהודה?

תשובה: 1. **לפסול במקום אחים:** אם יש לטומטום אחים בריאים, וחלץ לה הטומטום, לדעת ר' יהודה - אין חליצת הטומטום פוסלת אותה על שאר האחים, ויכולים לייבמה, לפי שהוא ודאי סריס ואין חליצתו כלום. ולדעת ר' יוסי בר' יהודה - חליצתו פוסלת אותה על שאר האחים, לפי שהוא רק ספק סריס, ועל הצד שאינו סריס הרי חליצתו חליצה.

2. ולחלוץ שלא במקום אחים: אם הטומטום הוא האח היחיד, לדעת ר' יהודה - אין היבמה צריכה ממנו חליצה, לפי שהוא סריס ודאי ואינו צריך לחלוץ לה. ולדעת ר' יוסי בר' יהודה - עליו לחלוץ לה מספק שמא אינו סריס.

אנדרוגינוס חייבים עליו סקילה משתי מקומות: בין אם בא עליו בדרך משכב זכור ובין אם בא עליו בנקבתו.

אמר רבא, בר המדורי אסברה לי: **"יָאֵת זָכָר לֹא תִשָּׁכַב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה תוֹעֵבָה הוּא"**, דהיינו אל תשכב את מי שיש בו שני משכבות, וזהו אנדרוגינוס.

ורבנן: כלומר איך רבי אליעזר ידרוש את הפסוק?

אע"ג דאית ביה שני משכבות: למרות שבאנדרוגינוס יש שני משכבות חייבים עליו רק על זכרותו, שנאמר **"יָאֵת זָכָר לֹא תִשָּׁכַב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה תוֹעֵבָה הוּא"**, דהיינו את זכרותו של מי שיש בו שני משכבות לא תשכב.

ורבנן, זכר גרידא מנא להו? לרבי אליעזר שלומד מ"זכר" שרק על זכרותו של אנדרוגינוס חייבים ולא על נקבותו, מנין שאסור משכב זכור בכל זכר?

תשובה: **מאשה מ"ואת"**: דהיינו לרבות כל זכר.

באשה שלא כדרכה מנא להו? מנין שביאה שלא כדרכה נחשבת לביאה בעריות?

תשובה: **מאשה מ"אשה"**: כלומר שיש לאשה שני משכבות שחייבים עליה - כדרכה ושלא כדרכה.

אמר רב שזבי אמר רב חסדא: לא לכל דבר אמר רבי אליעזר שאנדרוגינוס נחשב כזכר ממש, לפי שאם תאמר שדינו כזכר ממש לכל דבר, הדין צריך להיות שהמקדיש בהמה שהיא אנדרוגינוס תחול עליה קדושת הגוף ככל בהמה תמימה שהוקדשה, וזה אי אפשר לומר, שכן למדנו בברייתא לגבי עופות שנמלקו במקדש - עוף שנרבע, או שהקצוהו לתקרובת עבודה זרה, או שהוא 'נעבד' כלומר שהשתחוה לעוף ועשאו עבודה זרה, או שניתן כאתנן לזונה, או 'מחיר' כלומר עוף שהוחלף בכלב, או עוף שהוא טומטום או אנדרוגינוס, אם הם נמלקו במקדש הרי הם מטמאים בגדים כשהן נמצאים בבית הבליעה של האוכל אותם כדין נבלת עוף טהור (= משום שמליקה אינה נחשבת לשחיטה אלא בדבר שראוי להקרבה). רבי אליעזר אומר - כל מקום שנאמר זכר ונקבה, כגון בקרבנות בהמה, שיש קרבנות שהתורה כתבה שיהיו זכרים ויש שהתורה כתבה

שיהיו נקבות, הרי שטומטום ואנדרוגינוס פסולים בהם, לפי שאינם לא זכר ודאי ולא נקבה ודאית, אבל כיון שבקרבות העוף לא נאמר זכר ונקבה כלומר שהתורה לא חילקה בין זכר לנקבה ושניהם כשרים לכל קרבנות העוף, הרי שטומטום ואנדרוגינוס כשרים בהם. נמצא שלדעת רבי אליעזר המקדיש בהמה טומטום ואנדרוגינוס לקרבן לא חלה עליה קדושה, משום שאנדרוגינוס אינו זכר ודאי, ומכאן הוכחה שלדעת ר"א לא לכל דבר אנדרוגינוס נחשב לזכר ודאי.